CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **E-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny ***Formuła 2015***

JĘZYK POLSKI

ARKUSZ 1

Poziom podstawowy
Test

Symbol arkusza
EPOP-P1-**100**-2505

DATA: **5 maja 2025 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS TRWANIA: **170 minut**

(łącznie na rozwiązanie testu i napisanie wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **20**

WYPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

☐ Uprawnienie zdającego do dostosowania zasad oceniania.

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **dwa właściwe arkusze egzaminacyjne**, tj. arkusze we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**, oznaczone 1 i 2 – jeden z testem, drugi z wypracowaniem.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwe** arkusze – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwe** arkusze – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny (z testem) zawiera 12 stron (zadania 1–13). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Możesz korzystać ze słownika ortograficznego i ze słownika poprawnej polszczyzny.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i **tylko własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tylu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Tekst 1.

Emanuel Kulczycki
Język a podróż

Gdy mamy zamiar wybrać się w podróż, myślimy najczęściej o tym, dokąd się wybieramy, jaki jest cel naszej podróży i jak go zrealizować. Chyba nikt z nas nie myśli o tym, jakimi przedmiotami zapełnić tobół, który mielibyśmy nieść „dla wyrażenia sprawy", którą chcielibyśmy poruszyć. Nie zastanawiamy się nad tym, gdyż owym bagażem jest język.

Jeśli przebywamy w społeczności, która porozumiewa się językiem dla nas nieznanym, wówczas ów język staje się czymś materialnym, namacalnym. Jest murem oddzielającym nie tylko od porozumiewania się, lecz także od poznania. Nie dziwi więc fakt, że w historii było podejmowanych wiele prób zapełnienia luki komunikacyjnej, jaką jest nieznajomość języka „tubylców" przez podróżującego (obcego).

Gdy celem podróży był handel, najważniejszą sprawą było znalezienie najbezpieczniejszej i najkrótszej z możliwych dróg. Dlatego tak istotne stało się odkrycie uniwersalnego sposobu obliczania długości geograficznej na morzu. Natomiast gdy celem podróży był dyskurs[1], takim świętym graalem[2] był język, który pozwoliłby przeprowadzić dialog z każdą napotkaną osobą, jak również czytać to, co tylko byśmy zechcieli.

Nieznajomość języka, w którym mogłoby zaistnieć spotkanie, jest czymś porażającym. Kapuściński[3] w relacji z pierwszej podróży do Indii pisze: „Poczułem się nagle schwytany w pułapkę, osaczony. Osaczony przez język. Język zdał mi się w tym momencie czymś materialnym, czymś istniejącym fizycznie, murem, który wyrasta na drodze i nie pozwala iść dalej, zamyka przed nami świat, sprawia, że nie możemy się do niego dostać".

To, co nie tylko nie pozwala nam nawiązać dialogu, nie pozwala również poznawać. O swoich doświadczeniach Kapuściński pisze dalej: „Pojąłem, że każdy świat ma własną tajemnicę, i że dostęp do niej jest tylko na drodze poznania języka. Bez tego ów świat pozostanie dla nas nieprzenikniony, niepojęty, choćbyśmy spędzili w jego wnętrzu całe lata. Rozumiałem, że im więcej będę znał słów, tym bogatszy, pełniejszy i bardziej różnorodny świat stworzy się przede mną".

Jak widać, język jest podstawowym medium, w którym spotykają się podróżujący z „tubylcem". Można to rozszerzyć i powiedzieć, że jest miejscem, w którym spotyka się człowiek z człowiekiem. Nie chcę traktować języka jako narzędzia porozumiewania się, gdyż narzędzie można całkowicie odrzucić i zastąpić je innym. W wypadku języka jest to niemożliwe.

Od momentu narodzin człowiek zaczyna przebywać we wspólnocie komunikacyjnej. Uczy się swojego ojczystego języka, tego, w którym – jak sądzi większość badaczy – będzie zawsze myślał i wspominał. Kapuściński, rozważający aspekt poznania przez język, zastanawiał się, jak Herodot[4] radził sobie, wędrując po świecie, choć nie znał żadnego języka prócz greki, a mimo to jego uwagi i refleksje były tak trafne. Otóż Grecy byli wówczas rozsiani po całym świecie, wszędzie mieli swoje kolonie, a więc Herodot mógł posiłkować się tłumaczami. Greka była tak wszechobecna, że Grecy utożsamiali ją z językiem myśli.

Do momentu, w którym człowiek nie zacznie podróżować bądź nie zetknie się z podróżującym, inny język nie jest mu potrzebny. Mam tu na myśli również „podróż intelektualną”, jaką mogą być teksty obcojęzyczne. Człowiek zaczyna wówczas uczyć się drugiego języka, z czasem – kolejnego, aby przełamać mur oddzielający od porozumiewania się i od poznania.

Na podstawie: Emanuel Kulczycki, *Język a podróż*, www.repozytorium.amu.edu.pl

[1] Dyskurs – dyskusja, w której poważny temat jest omawiany w sposób uporządkowany i logiczny.
[2] Święty graal – tu: coś najważniejszego dla określonej grupy ludzi w określonej dziedzinie.
[3] Ryszard Kapuściński – polski reportażysta, publicysta.
[4] Herodot – starożytny grecki podróżnik i historyk.

Zadanie 1. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Emanuela Kulczyckiego. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W tekście omawia się, w jakim stopniu język umożliwia poznanie świata.	**P**	**F**
2.	Z 3. akapitu tekstu wynika, że znajomość języka rozmówcy jest bardziej albo mniej przydatna w zależności od celu podróżowania.	**P**	**F**
3.	W tekście dostrzega się znaczenie języków obcych dla podróżowania fizycznego oraz dla – „intelektualnego”.	**P**	**F**

Zadanie 2. (0–1)

Uzasadnij, że Emanuel Kulczycki zgadza się z przekonaniem Ryszarda Kapuścińskiego wyrażonym w cytacie: *dostęp do* [tajemnicy świata] *jest tylko na drodze poznania języka*.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3.

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

Hrabina odłożyła książkę.

– Witam cię, panie Wokulski – rzekła. – Wiesz, myślałam, że już nie przyjdziesz, i powiem ci, że nawet było mi trochę przykro.

− Mówiłam cioci, że przyjdzie, i do tego z workiem złota − odezwała się po angielsku panna Izabela.

Hrabinie wystąpił na czoło rumieniec i gęsty pot. Zlękła się słów siostrzenicy, przypuszczając, że Wokulski rozumie po angielsku.

− Proszę cię, panie Wokulski − rzekła prędko − siądź tu na chwilę, bo delegowany[1] nas opuścił. Pozwolisz, że ułożę twoje imperiały[2] na wierzchu, dla zawstydzenia tych panów, którzy wolą wydawać pieniądze na szampana…

− Ależ niech się ciocia uspokoi − wtrąciła panna Izabela znowu po angielsku. − On z pewnością nie rozumie…

Tym razem i Wokulski zarumienił się. […]

Źle to jednak nie umieć po angielsku… Dziś wiedziałbym, co o mnie myśli; bo jestem pewny, że o mnie mówiła do swojej ciotki. Trzeba nauczyć się…

[1] Delegowany – członek Towarzystwa Dobroczynności wyznaczony do towarzyszenia kwestarkom przy zbieraniu datków.

[2] Imperiał – złota moneta, wówczas 10-rublowa.

Zadanie 3.1. (0–1)

Podaj autora i tytuł utworu, z którego pochodzi zacytowany fragment.

Autor: .....

Tytuł: .....

Zadanie 3.2. (0–1)

Czy sytuacja przedstawiona w powyższym fragmencie utworu literackiego potwierdza słowa z tekstu Emanuela Kulczyckiego, że język *jest murem oddzielającym nie tylko od porozumiewania się, lecz także od poznania*? Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3.3. (0–1)

Na podstawie znajomości całego utworu literackiego, z którego pochodzi zacytowany fragment, rozstrzygnij, czy Wokulski *przełamał mur oddzielający od porozumiewania się i od poznania*. Uzasadnienie odpowiedzi zilustruj sytuacją z tego utworu.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

Z akapitu 4. tekstu Emanuela Kulczyckiego wypisz synonim sformułowania *istniejący fizycznie*.

.....

Zadanie 5. (0–2)

Spośród podanych określeń (A–E) wybierz i zaznacz trzy, które charakteryzują język tekstu Emanuela Kulczyckiego.

A. posługiwanie się cytatami
B. zastosowanie neologizmów
C. wykorzystywanie wykrzyknień
D. używanie określeń metaforycznych
E. stosowanie wyrazów wartościujących

Zadanie 6. (0–1)

Jaką funkcję w kompozycji tekstu Emanuela Kulczyckiego pełni przedostatni akapit? Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych A–D.

A. Stanowi podsumowanie rozważań.
B. Stanowi wprowadzenie kontekstu historycznego.
C. Stanowi polemikę autora z Ryszardem Kapuścińskim.
D. Stanowi wyrażenie uznania dla osiągnięć Ryszarda Kapuścińskiego.

Tekst 2.

Beata Wrona

Język i styl młodego pokolenia w kontekście przemian kulturowych

Za pośrednictwem współczesnych masowych mediów, takich jak radio, telewizja, prasa, internet, odbywa się proces komunikacji jedno-, dwu- lub wielostronnej. Niektóre z tych mediów, zwłaszcza interaktywne, wymuszają określone zachowanie, a także kreują określony językowo obraz świata i nowe stereotypy. Kształtują też sposób myślenia i widzenia świata przez współczesną młodzież, co w pewnym zakresie znajduje odzwierciedlenie w jej języku. W zwierciadle języka odbijają się przeobrażenia kulturowe, jakie zaszły w naszym kraju.

Nowe sposoby komunikowania się odmieniły także każdą z głównych sfer ludzkiej aktywności – inaczej pracujemy, uczymy się, spędzamy wolny czas. Młodzi ludzie upodobali sobie zwłaszcza telefon komórkowy i internet. Należałoby zaznaczyć, że młodzież nie traktuje już ani telefonu, ani komputera jako „nowego" środka komunikacji. Obecne pokolenie nastolatków wychowuje się od urodzenia z internetem i z telefonem komórkowym, traktuje je jako coś oczywistego i nie wyobraża sobie życia bez codziennego korzystania z tych dobrodziejstw techniki.

Internetowy dyskurs odbywa się przede wszystkim na forach i na czatach. Jego uczestnicy stawiają zwłaszcza na szybkość i na atrakcyjność przekazu, stąd i w rozmowach – także w ich zapisie – młodych ludzi przeważa potoczność i upodobnienie formy i stylu pisanego do mówionego.

Internet stanowi dziś istotny czynnik rozwoju kultury współczesnej, jest medium, w którym model dotychczasowej komunikacji przeradza się w hipertekst, czyli w otwartą strukturę, która jest różnie aktualizowana i modyfikowana przez aktywnego odbiorcę. W przeciwieństwie do tekstu pisanego, więc linearnego i zasadniczo spójnego, operacje wykonywane na hipertekście wymagają myślenia sekwencyjnego, epizodycznego, fragmentarycznego. Taka możliwość poruszania się między tekstami jest nazywana intertekstualnością.

Gdy uwzględni się typ i cel komunikacji na forach społecznościowych, sytuację i kontekst dyskursywny[1], semantykę[2] i pragmatykę[3] wypowiedzi − za wyznaczniki stylu potocznego uważa się te środki językowe (wyrazy i ich związki), które są prymarnie[4] mówione, nacechowane emocjonalnie i wartościująco, używane spontanicznie w sytuacji nieoficjalnej i znane oraz powszechnie stosowane w szerszym obiegu społecznym. Kolokwialność, spontaniczność, emocjonalność (w tym – humor, ale i agresja słowna) mogą być też czasem przejawami młodzieńczego buntu w stosunku do kultury oficjalnej i do jej tradycyjnych norm (również wzorcowej normy językowej), ale okazują się także istotnym elementem integrującym tę wspólnotę pokoleniową (intersocjolekt).

Język młodzieżowy jawi się jako szczególnie interesujący socjolekt ze względu na różnorodność i dynamiczną zmienność. Wiele tu neologizmów, specyficznych określeń i skrótów zrozumiałych tylko dla tej grupy rozmówców. Język, jakim posługuje się młodzież, wyrasta z języka potocznego. Młodzieżowe słownictwo (zwłaszcza tzw. *netspeak*[5]), często niezrozumiałe dla dorosłych, tworzy kod pokoleniowy, który ułatwia szybką wymianę informacji w grupie rówieśniczej, często w sposób specjalnie zaszyfrowany. Ten kod ma więc pewne cechy subkultury rozumianej jako wzory, zasady, normy zwyczajowe przyjęte i obowiązujące w pewnej grupie społecznej, stanowiącej część większej zbiorowości, odmienne od wzorów, zasad, norm poprawnościowych, przyjętych przez ogół

społeczeństwa. Po połączeniu tej definicji z cechami socjolektu młodzieżowego i ze specyfiką tej grupy wiekowej („mniejszościowej”) można przyjąć, że język młodego pokolenia jest po części tworem popkultury i sieciowych subkultur „społecznościowych”.

Na podstawie: Beata Wrona, *Język i styl młodego pokolenia w kontekście przemian kulturowych (na przykładzie dyskursu na forach internetowych)*, www.rebus.us.edu.pl

[1] Dyskursywny – oparty na ścisłym, logicznym wnioskowaniu.
[2] Semantyka – nauka zajmująca się znaczeniem wyrazów.
[3] Pragmatyka – dział językoznawstwa, którego przedmiotem są warunki funkcjonowania języka oraz cele, jakie mówiący chce osiągnąć przez użycie określonych wyrazów i wyrażeń.
[4] Prymarny – podstawowy, pierwotny, najważniejszy.
[5] *Netspeak* – język używany przez internautów.

Zadanie 7. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Beaty Wrony. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W tekście została ukazana zależność między procesami zachodzącymi w kulturze a językiem współczesnej młodzieży.	**P**	**F**
2.	Cechy stylu języka internetowego są wyznaczane przez normy poprawnościowe.	**P**	**F**

Zadanie 8. (0–2)

Podaj trzy cechy języka młodzieżowego, o których mowa w tekście Beaty Wrony.

1) .....

2) .....

3) .....

Zadanie 9. (0–1)

Odwołując się do tekstu Beaty Wrony, wyjaśnij, co to znaczy, że język młodego pokolenia jest *tworem* […] *sieciowych subkultur „społecznościowych”*.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10. (0–1)

Na podstawie tekstu Beaty Wrony wyjaśnij, na czym polega hipertekstowy charakter komunikacji internetowej.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Beaty Wrony. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W tekście występują terminy naukowe.	**P**	**F**
2.	W ostatnim akapicie tekstu użyto słownictwa wartościującego.	**P**	**F**

Zadanie 12. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz i zaznacz właściwą odpowiedź.

W wypowiedzeniu *Taka możliwość poruszania się między tekstami jest nazywana intertekstualnością* dominuje funkcja

A. ekspresywna.
B. impresywna.
C. perswazyjna.
D. informatywna.

Zadanie 13. (0–3)

Napisz streszczenie tekstu Beaty Wrony, liczące 40–60 wyrazów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS *(nie podlega ocenie)*

JĘZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015

JĘZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015

JĘZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015